

ВІДГУК

офіційного опонента доктора педагогічних наук, професора Пронтенка Костянтина Віталійовича на дисертацію Поливанюка Віталія Васильовича **«Формування професійної компетентності майбутніх фахівців фізичної культури і спорту Збройних сил України»**, подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 01 – «Освіта / Педагогіка» за спеціальністю 011 – «Освітні, педагогічні науки»

Актуальність теми дисертаційної роботи. Відповідно до сучасних екстремальних умов функціонування Збройних сил (ЗС) України та визначених важливих складних завдань щодо відсічі російської агресії суттєво зросли вимоги до їх комплектування особовим складом, а особливо офіцерським складом, який безпосередньо організовує та проводить заходи бойової підготовки та виконання бойових завдань. Якісна бойова підготовка військовослужбовців до військово-професійної діяльності, у тому числі й фізична підготовка уможлиблює успішне виконання ними бойових завдань. Саме фахівці фізичної культури і спорту ЗС України, до кола військово-професійних завдань яких входять організація та проведення заходів фізичної підготовки і спорту у військових частинах (підрозділах) спрямовують свої зусилля щодо належного фізичного стану кожного військовослужбовця, що дає йому змогу виконувати бойові та інші завдання за призначенням відповідно до вимог сучасного бою. У зв'язку з цим на даному етапі існує суттєвий попит на компетентних, висококваліфікованих офіцерів, у тому числі й фахівців із фізичної культури і спорту Збройних сил України. А це безпосередньо залежить від сформованості їх професійної компетентності в процесі професійної підготовки у вищому військовому навчальному закладі (ВВНЗ). Відповідно необхідність формування єдиних цілей, підходів, методик формування професійної компетентності майбутніх фахівців із фізичної культури і спорту Збройних сил України є актуальною проблемою професійної педагогіки.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію

виконано в межах науково-дослідної роботи Національного університету оборони України «Формування та розвиток професійної компетентності фахівців фізичної культури та спорту системи безпеки та оборони України в процесі підвищення кваліфікації» (державний реєстраційний номер 00121U111767); «Розвиток військово-прикладних навичок та стресостійкості військовослужбовців засобами кросфіту» (державний реєстраційний номер 00121U111766).

Тему дисертації затверджено вченою радою Національного університету оборони України (протокол № 10 від 28.09.2020) та узгоджено в бюро Міжвідомчої ради з координації досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології при Національній академії педагогічних наук України (протокол № 3 від 30.06.2020).

Ступінь обґрунтованості і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертаційній роботі. Обґрунтованість наукових положень підтверджується необхідним і достатнім обсягом фактичного матеріалу. Зібраний у результаті педагогічних тестувань матеріал оброблено адекватними методами статистичного аналізу і представлено в роботі достатньою кількістю таблиць, дані яких дають підстави стверджувати про достовірність зроблених висновків.

Стиль і мова дисертації. Дисертація написана літературною українською мовою в науковому стилі, з використанням відповідної термінології.

Наукова новизна дисертаційної роботи. Найважливішими результатами дисертаційної роботи Поливанюка В.В., що характеризуються необхідним рівнем наукової новизни, вважаємо такі:

обґрунтування педагогічних умов формування професійної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної культури і спорту ЗС України (забезпечення ціннісно-мотиваційного ставлення майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної культури і спорту ЗС України до формування професійної компетентності в процесі професійної підготовки у ВВНЗ; педагогічне моделювання процесу формування професійної компетентності майбутніх офіцерів у системі вищої військової освіти; удосконалення професійно

орієнтованої методики формування професійної компетентності майбутніх офіцерів; конкретизація критеріїв і показників оцінювання сформованості професійної компетентності майбутніх фахівців із фізичної культури і спорту);

проектування педагогічної моделі формування професійної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної культури і спорту ЗС України в процесі професійної підготовки у ВВНЗ, що відтворює системний і контекстний взаємозв'язок мети, методологічних підходів, принципів, педагогічних умов, змісту, методики, критеріїв і показників оцінювання її сформованості, шляхом уточнення складових і структуризації у цільово-методологічному, змістовному, суб'єктному, методичному та оцінно-результативному блоках;

удосконалення методики формування професійної компетентності майбутніх офіцерів; удосконалення здійснено шляхом вдосконалення, доповнення та модернізації наявних форм, методів та прийомів навчання до специфіки їх професійної підготовки та майбутньої військово-професійної діяльності як організаторів фізичної культури і спорту у військових частинах, що реалізується на всіх етапах їх професійної підготовки у ВВНЗ;

дістало подальшого розвитку поняття «професійна компетентність майбутнього фахівця із фізичної культури і спорту ЗС України»; подальший розвиток полягає в конкретизації його змісту до військово-професійної діяльності як фахівця фізичної підготовки і спорту у військово-професійному середовищі.

Практичне значення отриманих результатів полягає в реалізації педагогічних умов формування професійної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної культури і спорту ЗС України шляхом упровадження основних результатів дослідження в освітній процес ВВНЗ, а також методичних розробок проведення семінарських занять, ділових ігор, тестових завдань. Основні результати дослідження впроваджено в освітній процес трьох ВВНЗ.

Повнота викладу наукових положень, висновків та рекомендацій здобувача в опублікованих працях. Результати наукового дослідження Поливанюка В.В., висвітлено у 20 наукових працях, серед яких: 1 – колективна монографія, 1 – навчальний посібник у співавторстві; 1 стаття – у зарубіжному

періодичному науковому виданні.

Структура та обсяг роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (274 найменувань, із них 18 – закордонних), 27 додатків на 84 сторінках. Загальний обсяг дисертації становить 360 сторінок, основний текст – 241 сторінка. Робота проілюстрована 47 таблицями, 11 рисунками та 10 формулами.

У **першому** розділі висвітлено стан розробленості проблеми формування професійної компетентності майбутніх військових фахівців у науковій літературі. У результаті аналізу поняттєво-категорійного апарату щодо професійної компетентності фахівців військової галузі з'ясовано поняттєву неоднозначність у трактуванні різних видів компетентності військових фахівців. Дисертантом обґрунтовано структуру професійної компетентності майбутніх фахівців фізичної культури і спорту Збройних сил України, яка включає ціннісно-мотиваційний, когнітивний, праксеологічний, індивідуально-психічний і суб'єктний компоненти.

У **другому** розділі теоретичний аналіз науково-педагогічної літератури та застосування методу експертної оцінки дозволив дисертанту визначити і обґрунтувати педагогічні умови формування професійної компетентності майбутніх фахівців фізичної культури і спорту Збройних сил України у системі вищої військової освіти, а саме: забезпечення ціннісно-мотиваційного ставлення до формування професійної компетентності в процесі професійної підготовки у ВВНЗ; педагогічне моделювання процесу формування професійної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної культури і спорту ЗС України; удосконалення професійно орієнтованої методики формування професійної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної культури і спорту ЗС України; конкретизація та уточнення критеріїв і показників оцінювання сформованості професійної компетентності майбутніх фахівців фізичної культури і спорту ЗС України. Спроектовано модель формування професійної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної культури і спорту ЗС України у системі вищої військової освіти, що складається з взаємопов'язаних цільово-методологічного, змістовного, суб'єкт-суб'єктного, методичного та

оцінно-результативного блоків й виконує ілюстративно-пояснювальну, прогностичну і координаційну функції.

Базуючись на провідних ідеях системного, компетентнісного, контекстного, діяльнісного, інтегративного і суб'єктного методологічних підходів до навчання у ВВНЗ висвітлено методику формування професійної компетентності майбутніх фахівців фізичної культури і спорту Збройних сил України що включає в себе цілі, принципи, оптимально підібрані методи, прийоми, форми та засоби формування професійної компетентності, які реалізуються на трьох етапах – мотиваційний, пізнавально-діяльнісний і оцінно-рефлексивний набуття ними військово-професійної освіти.

Обґрунтовано критерії оцінювання сформованості професійної компетентності майбутніх фахівців із фізичної культури і спорту Збройних сил України, асіологічно-спонукальний, пізнавально-знаннєвий, операційно-діяльнісний, індивідуально-психічний, суб'єктний. Визначено рівні сформованості професійної компетентності майбутніх фахівців із фізичної культури і спорту – низький, посередній, достатній, високий.

У третьому розділі представлено результати послідовного педагогічного експерименту, який, згідно з дослідно-експериментальною програмою, складався з чотирьох етапів: аналітико-констатувального, аналітико-пошукового, дослідно-експериментального та підсумово-впроваджувального. За результатами дослідження встановлено, що обґрунтовані педагогічні умови позитивно вплинули на динаміку формування професійної компетентності у майбутніх фахівців із фізичної культури і спорту ЗС України. Ефективність упровадження педагогічних умов підтверджено підвищенням рівня сформованості професійної компетентності курсантів (90%) наприкінці формувального етапу експерименту. Отримані експериментальні результати дозволили розробити методичні рекомендації щодо формування професійної компетентності майбутніх фахівців із фізичної культури і спорту ЗС України в системі вищої військової освіти.

Дана робота є завершеною. Висновки відображають основні наукові результати дослідження і містять узагальнюючі та конкретні рекомендації.

Разом з тим, до дисертаційної роботи можна висловити певні зауваження та побажання дискусійного характеру:

1. В процесі аналізу наукових джерел щодо формування професійної компетентності майбутніх фахівців фізичної культури і спорту Збройних сил України варто було б ширше висвітлити чинники освітнього процесу, що негативно впливають на формування професійної компетентності у майбутніх фахівців під час навчання у ВВНЗ.

2. Визначенню та обґрунтуванню педагогічних умов формування професійної компетентності майбутніх фахівців фізичної культури і спорту Збройних сил України передували аналіз довідкової і науково-педагогічної літератури та застосування методу експертної оцінки (11 експертів). Вважаємо, що варто б було збільшити кількість експертів та розширити вимоги до їх якісного складу.

3. На нашу думку, у підрозділі 2.2. доцільно було описати не лише кожен педагогічну умову формування професійної компетентності майбутніх фахівців, але й чітко виокремити їх взаємовпливовість для підсилення ефекту кожної за рахунок взаємодії з іншими.

4. Вважаємо, що автору доцільно було б проаналізувати та використати зарубіжний досвід професійної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту збройних сил країн членів НАТО. Це підкреслило б значущість дисертаційної роботи в контексті євроінтеграційних процесів та імплементації у військову освіту України стандартів НАТО.

5. Враховуючи актуальність підвищення якості системи вищої освіти України та пов'язану з цим потребу реагування не лише на виклики сьогодення, а й майбутнього, було б корисно, якби дисертант окреслив майбутні та віддалені перспективи військової освіти з урахуванням реальних можливостей її модернізації та інноваційного розвитку.

Однак, висловлені зауваження та побажання лише засвідчують перспективи досліджуваної проблеми, мають дискусійний характер та не знижують наукову цінність отриманих результатів. Вважаємо, що теоретично і практично

зорієнтована праця Поливанюка В.В. відкриває нові шляхи щодо формування професійної компетентності майбутніх фахівців фізичної культури і спорту ЗС України під час підготовки у ВВНЗ, а також формує підґрунтя для подальшого вивчення багатьох актуалізованих у дисертації проблем.

Висновок: Аналіз дисертаційної роботи «Формування професійної компетентності майбутніх фахівців фізичної культури і спорту Збройних сил України», дає підстави для висновку про те, що ця робота є самостійним, завершеним дослідженням, яке має наукову новизну, теоретичне і практичне значення для галузі військової педагогіки та Збройних сил України. Вважаємо, що дисертація заслуговує на позитивну оцінку, відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (зі змінами), «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44; зі змінами від 21.03.2022 р.), а її автор – Поливанюк Віталій Васильович – заслуговує здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 01 «Освіта/Педагогіка» галузі знань 011 «Освітні, педагогічні науки».

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри фізичного виховання,
спеціальної фізичної підготовки і спорту
Житомирського військового інституту
імені С.П. Корольова

20 липня 2023 року

Підпис Пронтенка Костянтина засвідчую.
Начальник відділу персоналу та кадрового
підполковник

Костянтин Пронтенко

Олександр Ковальчук